

рия в местото Враца" описанието и го оценява като важно, тъй като изяснява етническите особености на българското население, неговият език, култура и поминък. В описанието са представени главните градове във Видинския санджак, ръста на населението, реките, селата и материалното им състояние.

Макар, че няма преки податки, може да се предполага, че това изследване на Анастас Дрохна е във връзка с определени опити за съвместни действия на сръбските и българските национални дейци срещу османските потисници, защото в същата 1804 г. едновременно с българската дипломатическа мисия Замбин-Некович в Русия е изпратена и сръбската делегация, водена от прота Матея Ненадович.

В началото на 19 в., през 1809 г. в Румъния емигрира и пряко свързания с църковната борба във Враца и близък съмишленик на Димитраки Хаджитошев архимандрит Гавриил Петров Бистричанин. Той получава образованието си в една от руските духовни семинарии. Установява се в Букурещ, но поддържа оживени връзки с родния си град. Именно него Димитраки Хаджитошев и врачани гласяли за свой епископ. Това е видно и от писмото на Гавриил Петров до Димитраки Хаджитошев от 23 ноември 1826 г., в което той го осведомява, че "Тука у Букурещ оставят бейове власи (да се избират от нижни диван, да не дохождат цариградски фанерлии, каквото прежде.", (т.е. преди Акерманската конвенция - б.м.) и което е особено важно "О ради мене какво бехме хорутувале да ся дойда, сеги да знаете наздраво, защото напролет непременно ще да си дойда... И сеги е время, дету бехме хорутувале о ради мене за владика/..."⁶ Показателно е, че накрая наред с поздравите до близките на Димитраки Хаджитошев, Гавриил Бистричанин изрично поздравява "Вси соотечествеников, питающих о нас".

Преждевременната гибел на Димитраки Хаджитошев осуетява плана на врачани да наложат начело на епархията си своя съгражданин архимандрит Гавриил Петров, но последният продължава живо да следи и се интересува от общественно-политическите и културни процеси в родния си град. Така през 30-те години на миналия век той лансира идеята да се построи училище във Враца. Когато през 1842 г. условията на зрели и врачани вземат решение да си построят училище, Гавриил Бистричанин и изпраща архитектурния план за сградата и значителна сума пари. Доброволна помощ за изграждането на училището дават мнозина от врачанските граждани, както и владиката Агапий, който при полагане основите на сградата отслужил служба и държал реч за ползата от науката. През есента на 1842 г. училището, построено върху 250 кв.м. площ с дължина 25 м. и ширина 10 м, било завършено.⁷ Това е прочутото на времето "Възнесенско" училище във Враца (по името на граничещата с него църква "Св. Възнесение"). В 1844 г. Гавриил Петров посещава родния си град и подарява икона на училището, видно от ктиторския ѝ надпис: "Сия света икона честниа образи трем великим йерархом Василия Великаго, Григория Богослова и Йоанна Златоустаго посвяти ся на взаимноучителното новосоставленое вратчанско училище от високопреподобнейшаго архимандрита г.г. Гаврила Петровича Бистречан во вечное воспоминание его и в память родители его. В лето от Христа Бога слова июлия 1844."⁸